

Baltacıoğlu ve Softalar

Prof. Dr. M. TAHİR HATİBOĞLU *Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğretim Üyesi*

Ismayıl Hakkı Baltacıoğlu (1886-1978), eğitim alanında yetmişmiş büyük bilim ve düşün adamıdır. İstanbul Darülfünunu'nu bitirdikten sonra akademik kadroya geçmiş ve müderris olmuş. Türk üniversite tarihinde çok önemli yeniliklere öncülük etmiştir. Darülfünun Edebiyat Fakültesi'nde dekanlık, darülfünununda eminlik (rektörlük) yapmıştır.

Baltacıoğlu, Edebiyat Fakültesi Reisi (dekanı) iken tarihte '**Darülfünun Grevi**' olarak anılan ünlü öğrenci boykotu olmuştur. Boykotun amacı, Ulusal Kurtuluş Savaşı ve Türklük aleyhine yazı yazan ve konuşmalar yapan beş öğretim üyesini, üniversiteden uzaklaştırmaktır. Bu beş öğreticinin davranışları ne kadar yanlışsa, darülfünun özerkliği yönünden, bu kişilerin Edebiyat Fakültesi'nden uzaklaştırılmaları da o denli yanlıştır. Baltacıoğlu ve darülfünun, öğrencilerin bu isteğine karşı uzun süre direnmiştir. Ancak beş ay süren boykot sonucunda 1922 Temmuz ayında bu beş öğretim üyesi izinli sayılarak darülfünundan uzaklaştırılmıştır.

Baltacıoğlu, Cumhuriyet'in ilanından on gün sonra Darülfünun Eminliği'ne atanmıştır. Atama, seçilen iki aday arasından yapılmıştır. Dolayısıyla Cumhuriyet'in ilk üniversite rektörü odur. Bu dönemde de ünlü '**Tramvay Olayı**' olmuş-

tur. O yıllarda Tramvay Şirketi'nin sahibi Belçikalılardır. Şirket, öğrenci indirimini kaldırınca darülfünun öğrencileri yürüyüş yapmışlardır. Rektör Baltacıoğlu, olay üzerine öğrencilerin yanına gitmiş ve eylemi desteklediğini ve öğrencilerin haklı olduğunu söylemiştir. Basına yaptığı açıklamada da "**üniversite, lise yaşamının sakinliğine çekilemez**" diyerek üniversitede bu tür olayların doğal karşılanması gerektiğini vurgulamıştır.

İstanbul Üniversitesi'nin bahçesindeki ağaçlar onun tarafından dikilmiştir. Yine bu sırada '**üniversitede dans olayı**' denilen bir olay olmuştur. İki kız öğrencinin Türkiye'yi ziyaret eden Macar iki öğrenciyle dans etmesi, o günlerin azgın gericileri tarafından '**olay**' haline getirilmiştir. Baltacıoğlu, bu olayda da dansçı öğrencilerden yana tavır takınmıştır. 1914 yılında açılan Kız Üniversitesi'ne öncülük edenlerin başında yine Baltacıoğlu bulunmuştur. Aradan beş yıl geçtikten sonra kız-erkek birlikte aynı derslikte ders görülmesini üç arkadaşıyla birlikte başlatmış ve kız üniversitesinin kapanmasını sağlamıştır. Türk kızları üniversite yaşamları yönünden Baltacıoğlu'na ve arkadaşlarına çok şey borçludurlar.

İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, tepkici, özgürlükçü ve ulusalcı bir insandır. Onun

bu yapısı zaman zaman Cumhuriyet yöneticilerinin hoşuna gitmemiştir. Bu yüzden olmalı ki 1933'te üniversite kurulurken tasfiye edilenlerin arasında kalmıştır.

Kamu vicdanının tasfiyeye uğramalarını sindiremediği üç kişiden (öbürleri **Ferit Kam** ve **Hamdi Suat Aknar**) biridir. **Atatürk** döneminde böyle bir haksızlığa uğradığı halde her zaman ileri bir Atatürkçü ve aydınlanmacı olmuştur. **Hasan Ali Yücel** de anılanında, "**Beni en çok hocam Baltacıoğlu etkiledi**" demiştir.

Darülfünun Emniyeti iken bir kurulla 11-12 Şubat 1924 gecesi İzmir'de **Mustafa Kemal**'i ziyaret etmiştir. Söz laiklikten açılınca Gazi'ye şu sözleri söylemiştir:

"**Din, toplumsal bir kurumdur. Fakat devlet, onu okullarında öğretmeye mecbur değildir. Devlet eğitiminin karakteri laik olabilir. Devrim, eğitim kurumlarını laikleştirmelidir. Türk ulusu laik eğitim esasını çok iyi kabul edecektir. Çünkü dünyanın en realist, en müspet kafalı bir ulusudur. Bu yolun üzerindeki bütün arızaları kaldırıyor, bütün çal ve dikenleri söküp atıyor. Bu yolun üzerinde bir de asırlık bir softalık ve taassup ağacı var. Gerçi bu ağacın da dalları, budakları kesilip atılmış, fakat iri kökleri henüz toprağın içindedir. Bu toprak yaş, üzerindeki güneş ise yakıcıdır. Asırlık ağacın kütüğü bir gün sürecektir ve eskisinden daha çok gürbüzleşecektir. Bu büyük**

bir tehlikedir. Köklerini de hemen söküp atmalıdır."

Baltacıoğlu, 1942'de DTCF'ye Milli Eğitim Bakanı Yücel tarafından profesör olarak atanmıştır. Daha sonra CHP'den milletvekili olmuştur. Gericiliğin amansız düşmanı olan Baltacıoğlu'nun, 25 Ocak 1951 tarihli Yeni Adam dergisinde yayımlanan '**Softa Başkaldırımı**' başlıklı yazısını, 37 yıl sonra yeniden anımsamakta yarar vardır:

Softa başkaldırımı!

"Softa başkaldırımı, ortalığa saldırıyor! Softa Türk inkılabına saldırıyor, softa Kemalistlere saldırıyor, softa Mustafa Kemal'e saldırıyor!

Softa laiklere dinsiz diyor, Kemalistlere komünist diyor, Atatürk'e bozguncu diyor!

Dini, imanı, Müslümanlığı, ticaret metai imiş gibi kullanan, kendi çalışmayıp asalaklar gibi başkalarının sırtından geçinen, kendinden olmayan herkese 'dinsiz, gâvur, komünist' diyen din düşmanı, iman avcısı, Müslümanlık vurguncusu, komünist yardakçısı softa!

Padişahların dalkavuşu, halifelerin kölesi, medreselerin gediklişi, kara kaplı kitabın bekçisi, yosun kafalı, baykuş suratlı, şom ağızlı softa!

Kuvvet görünce sinen, meydan bulunca başkaldıran, inkılap çağlarının yaltak köpeği, bunalma çağlarının bozguncuları ardından giden, leş yiyen softa!

Sağa bastın günah, yedin günah, içtin günah, resim yaptın günah, musiki dinledin günah, tiyatro seyrettin günah diyen zevk ve sanat düşmanı softa!

Türk'ü Türk olarak ayrı ve ulu bir ulus olarak tanımayan, Türk'ü Araptan aşağı görüp, Araplaştırmak isteyen, Türk'ü ve Türkçeyi aşağılayan, her yerde Türkçe yerine Arapça koyan, Türkçeyi Arapça gibi söylemek için ağızını burnunu çarpıtan, Türklükten çıkıp Araplaşarak soysuzlaşan, Türk ve Türklük düşmanı, soysuz softa!

Softa! Komünist, nasyonalist ne demek olduğunu bilmeyen, öğrenemeyecek kadar kalın kafalı olan softa! Türk oğlu Türk, Müslüman oğlu Müslüman Alevilere, Kızılbaşlara, Tahtacılar 'dinsiz, gâvur, zındık' diyen, bu din ve soy kardeşlerimizin vicdanına, hürriyetine saldırıyan vicdan ve hürriyet düşmanı softa!

Kadın düşmanı, gençlik düşmanı, ilim düşmanı, fen düşmanı, makine düşmanı, medeniyet düşmanı, ilerilik, yenilik düşmanı softa!

Ey gerilik ve kulluk tarihinin tek başına kahramanı olan yobaz! Ey bilgisizliğin, görgüsüzlüğün, cansızlığın ve ölümlüğün en büyük timsali! Ey yobaz oğlu yobaz! Başkalarının sırtından geçinmek için yaratıldın. Başkalarının derisine yapış ve derisini em!

Softa, em, şiş, patla! Yalnız ulu Atatürk'e, Türk ulusunun kutsallaşmış hatıralarına dil uzatma, inkılap tarihine karşı köpek gibi uluma!"

